

KARTIČNO POSLOVANJE

Ćubelić, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:144701>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstvo i financije

ANA ĆUBELIĆ
ZAVRŠNI RAD

KARTIČNO POSLOVANJE

Split, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstvo i financije

Predmet: Poslovno bankarstvo

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Ana Čubelić

Naslov rada: Kartično poslovanje

Mentor: mr.sc. Branko Sorić, v. pred.

Split, rujan 2022.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
1. UVOD	2
2. POVIJEST NOVCA.....	3
2.1 Od razmjene preko novčanica do Bitcoina	4
2.2. Povijest novca u Republici Hrvatskoj.....	4
2.3. Funkcije novca i njihovo značenje	5
2.4. Financijski sustav u Republici Hrvatskoj	6
2.5. Bankarski sustav Republike Hrvatske	7
3. ELEKTRONIČKI NOVAC.....	9
3.1. Kako funkcionira elektronički novac?	9
3.2. Elektronički novac u RH	9
3.3. Gotov novac u optjecaju	10
3.4. Elektronička obrada plaćanja	11
3.5. Nedostaci elektroničkog novca	11
4. PLATNE KARTICE	12
4.1. Kreditna kartica	13
4.1.1. Vrste ugovora kod kreditnih kartica	14
4.2. Debitna kartica	14
4.3. Naplatna kartica	15
4.4. ATM kartica	15
4.5. Prepaid kartica	17
4.6. Kartične kuće u Hrvatskoj	18
4.6.1. American express i PBZ card	18
4.6.2. Erste card club	20
4.6.3. Mastercard	21
4.6.4. Visa	22
5. ZLOUPORABA KARTICA	25
6. PLAĆANJE PUTEM NFC-A	27
7. ZAKLJUČAK.....	29
LITERATURA	30
POPIS SLIKA.....	32

SAŽETAK

KARTIČNO POSLOVANJE

Financijsko tržište jako je važno za svaku državu, pa tako i našu Republiku Hrvatsku. Naime, razvitkom platnog prometa dolaze novi oblici plaćanja, pa tako i kreće plaćanje platnim karticama tj. preko elektroničkog novca. Platne kartice su sve više popularne iz razloga što nam se omogućava brži pristup i uvid u vlastita sredstva bez čekanja redova u bankama. Dolaskom platnih kartica očekivan je i dolazak bankomata i POS uređaja koji imaju veliku značajnost u razvitku platnog prometa. Kartično poslovanje pruža sigurnost, svakodnevni uvid u svaku transakciju i brži proces plaćanja. Osim što je korisniku platne kartice jednostavniji i brži način plaćanja, tako je i olakšano trgovcima koji ne moraju vraćati ostatak novca, usitnjavati gotovinu. U svemu tome veliki profit imaju i kartične kuće zbog provizija, članarina, kamata, itd. Jedna od prednosti platnih kartica je što pružaju mogućnost plaćanja u ratama i kupnja raznih proizvoda po cijelom svijetu.

Ključne riječi: *platna kartica, bankomat, POS uređaj, kartične kuće*

SUMMARY

CARD BUSINESS

The financial market is very important for every country, including our Republic of Croatia. Namely, with the development of payment traffic, new forms of payment are coming, and so payment by payment cards, i.e. via electronic money, is starting. Payment cards are increasingly popular because they allow us to have faster access and insight into our own funds without waiting in lines at banks. With the arrival of payment cards, the arrival of ATMs and POS devices is also expected, which are of great importance in the development of payment transactions. Card business provides security, daily insight into every transaction and a faster payment process. In addition to the simpler and faster method of payment for the user of the payment card, it is also easier for merchants who do not have to return the rest of the money, shred the cash... In all of this, the card companies also have a large profit due to commissions, membership fees, interest, etc. One of the advantages of payment cards is that they offer the possibility of paying in installments and buying various products all over the world.

Keywords: *payment card, credit card, money history,*

1. UVOD

U ovom radu će se detaljno obraditi proces od nastanka novca na Hrvatskim područjima te razvoj samog novca sve do važnih promjena za razvoj istog. Smisao rada jest unaprijediti već postojeća znanja o novcu i novčanim oblicima koji su se kroz povijest mijenjali. U početku će se govoriti o povijesti i značaju novca. Nastavno na povijest i značaju novca u Republici Hrvatskoj spomenut će se i financijskih sustavi unutar nje. Nakon povijesti novca obraditi će se o funkcioniranju elektroničkog novca, elektroničkom novcu u RH te tko ga može izdavati. Bazirat će se i na gotov novac u optjecaju uz elektroničku obradu te će se spomenuti nedostaci električnog novca. Nadalje, rad će se referirati na platne kartice, gdje se pobliže opisuju kreditne, debitne, naplatne, ATM i prepaid kartice. Također, u tom su poglavlju obrađene i kartične kuće u Hrvatskoj. Republika Hrvatska je u posljednjih nekoliko godina jako napredovala u području kartičnog poslovanja. Na hrvatsko su tržište došle brojne kartice različitih kartičnih kuća s drugačijim mogućnostima za svakog korisnika kartice. Platna kartica je sredstvo plaćanja robe i usluga na mjestima gdje postoji predviđen uređaj za izvršavanje takvih funkcija. Ukoliko posjedujemo platnu karticu, u mogućnosti smo preko bankomata izvršiti uplatu ili isplatu ovisno o situaciji. Radi privatnosti i sigurnosti, svaki klijent je zaštićen identifikacijskim pinom vlastite kartice. U današnje vrijeme Građani republike Hrvatske uglavnom robu i usluge plaćaju gotovinom, a rijetki preferiraju korištenje kartica, za razliku od turista koji sve vrste iznosa uglavnom plaćaju karticom. Kao alat za plaćanje, kartica pruža sigurnost vlasniku kartice i daje mu uvid u svaku transakciju i stanje na računu. U svakom se trenutku može provjeriti bankovni saldo i odrediti gdje se troši novac. Nakon detaljno obrađenih platnih kartica rad se nastavlja opisom zlouporabe kartica uz naglasak i na postupak zlouporabe kod određenih skupina ljudi. Na samom kraju rada obrađuje se postupak plaćanja putem NFC-a.

2. POVIJEST NOVCA

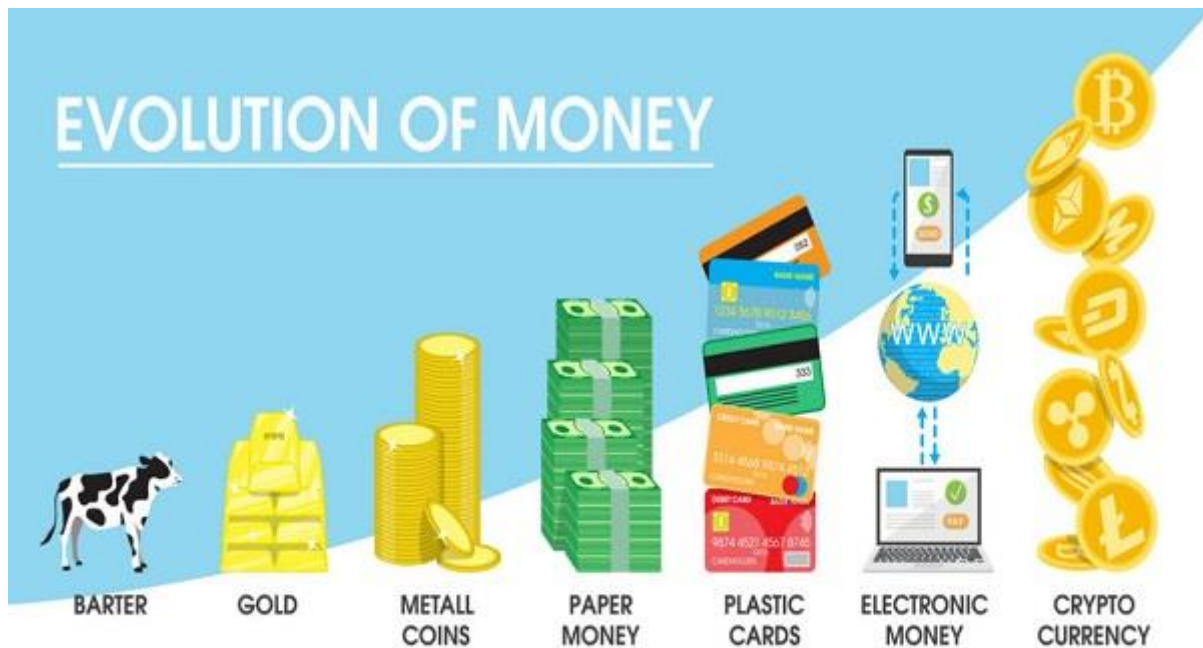
Od vremena Starih Grka pa do dana današnjeg robo-novčana razmjena bila je neophodna za normalnu svakodnevnicu. U početku novac nije postojao u smislu te riječi već je dolazilo do razmjene dobara poput pšenice, mlijeka... Postoje mnoge teorije kada je nastao prvi novac, no većina stručnjaka slaže se da je to bilo negdje između 7. i 6. stoljeća prije Krista. Prvi novac pronađen je na prostoru zapadne Turske. Novac je kroz vrijeme mijenjao svoje oblike, materijale izrade te načine pohrane. Prvi metalni novac, pronađen u Kini, datira iz 1000. godine prije Krista. Ti su novčići bili izrađeni od užarenih komada vrijednog metala, poput bronce i bakra. Kovanice su bile velika prekretnica u povijesti novca jer su bile jedna od prvih valuta koja je ljudima omogućila plaćanje brojem (brojem kovanica), a ne težinom. Kroz povijest se u različitim regijama koristilo mnogo različitih kovanica. Otprilike 500. godine prije nove ere izrađeni su prvi okrugli novčići s pečatima bogova i careva radi vjerodostojnosti. Dok je prvi papirnati novac stvoren u Kini 700. do 800. godine prije Krista, proći će dosta vremena prije nego što se papir valuta često se koristila.¹

Novac je vrijedan kao obračunska jedinica - društveno prihvaćeni standard po kojem se određuju cijene stvari i s kojim se prihvaća plaćanje. Iako se izrazi "novac" i "valuta" često koriste kao sinonimi, nekoliko teorija sugerira da oni nisu identični. Prema nekim teorijama, novac je inherentno nematerijalni koncept, dok je valuta fizička (opipljiva) manifestacija nematerijalnog koncepta novca. Prema ovoj teoriji, novac se ne može dotaknuti niti pomirisati. Valuta je novčić, novčanica, predmet itd. koji je predstavljen u obliku novca. Osnovni oblik novca su brojevi; trenutno su osnovni oblik valute papirnat novčanice, kovanice ili plastične kartice (npr. kreditne ili debitne kartice). Natjecanje između zemalja često je dovodilo do valutnih ratova, gdje bi konkurentske zemlje pokušavale promijeniti vrijednost valute konkurenta tako što bi je podigle i učinile neprijateljsku robu preskupom, snizile bi je i smanjile kupovnu moć neprijatelja (i sposobnost plaćanja za rat), ili potpunom eliminacijom valute.²

¹ Arheološki muzej u Zagrebu AMZ | Arheološki Muzej u Zagrebu. (n.d.). <https://amz.hr/hr/naslovnica/> [24.08.2022.]

² The History of Money: From Bartering to Banknotes to Bitcoin. (2022, August 1). https://www.investopedia.com/articles/07/roots_of_money.asp [24.08.2022.]

Slika 1. Razvoj novca kroz povijest

Izvor: <https://neteconomicsacademy.files.wordpress.com/2020/05/evolution-of-money.jpg> [24.08.2022.]

2.1 Od razmjene preko novčanica do Bitcoina

Novac bez obzira na to predstavlja li ga školjka, metalni novčić, komad papira ili niz koda koji je elektronički izvađen pomoću računala, nema uvijek vrijednost. Njegova ukupna globalna vrijednost ovisi o važnosti koju mu ljudi pridaju kao mediju razmjene, mjernoj jedinici i skladištu bogatstva. Novac omogućava ljudima da neizravno trguju robom i uslugama. Pomaže u označavanju cijene robe i pojedincima pruža mogućnost da pohrane svoje bogatstvo.

2.2. Povijest novca u Republici Hrvatskoj

Na području Hrvatske najstariji novac kovao se u grčkim dalmatinskim gradovima u IV. Stoljeću prije Krista. Na razvoj srednjovjekovnog novca u Hrvatskoj poseban utjecaj imala je Mađarska, Njemačka, Bizant te Venecija zbog povijesnih okolnosti hrvatske tog vremena. Prvi kovani novac kovao se u Slavoniji, a naziv mu je bio Slavonski banovac te datira iz XIII. st. Neko vrijeme se ugarsko kraljevska kovnica nalazila u Srijemskoj Mitrovici, a po uzoru na

ugarski sitni srebrni novca kovan je i prvi novac Splita. Najdugovječnija kovnica na prostoru današnje Hrvatske bila je kovnica Dubrovačke republike koja je bila aktivna od 1337. godine pa sve do 1803. godine. Valuta u oboma Jugoslavijama bio je dinar koji je bio jednak stotinu para. Privremena valuta 1991. bilo je hrvatski dinar. NBH za novu valutu prihvaća hrvatsku kunu, koja ima 9 kovanih i 8 papirnatih vrijednosti. Novac je prvi put pušten 30. svibnja 1994. Hrvatska kuna ukrašena je hrvatskim likovnim motivima, te se nerijetko izdaje prigodni novac.³

Slika 2. Srebrni banovac

Izvor: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=5735> [24.08.2022]

Slika 3. Novčanica od 50 kuna

Izvor: <http://www.kunalipa.com/katalog/novcanice/50-kuna.php> [24.08.2022] [24.08.2022]

2.3. Funkcije novca i njihovo značenje

Novac je zakonsko sredstvo plaćanja, stoga ga dijelimo na 6 primarnih uloga funkcija:

³Hrvatska enciklopedija. (n.d.), <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=44191> [24.08.2022.]

- o funkcija sredstva razmjene- Navedena funkcija bitna je za razmjenu različitih usluga i dobara. U prošlosti često je znalo doći do nesporazuma u razmjeni robe upravo jer sredstva razmjene nisu bila ujednačeni, na primjer nemamo svi istu veličinu šake pa samim time pet šaka žita nije isto za sve
- o funkcija sredstva plaćanja- funkcija koja ima svrhu u podmirenju dužničkih obaveza
- o funkcija zalihe vrijednosti- funkcija štednje pojavljuje se kada imamo postupak čuvanja novca od strane vjerovnika. Vjerovnik ima želju čuvati određeni novac i tim činom javlja se štednja. U narednom razdoblju vjerovnik će ostvariti korist
- o funkcija obračunske jedinice- svaka država ima svoju specifičnu jedinicu za plaćanje, to jest valutu kojom se koristi, tako Hrvatska ima kunu, BIH ima konvertibilnu marku, Srbija ima dinar, ali eurozona koristi euro
- o funkcija svjetskog novca- funkcija ima svrhu pretvorbe između valuta, kao primjer navodi se dolar, euro, britanska funta, japanski jen
- o numizmatička i notafilijaska funkcija novca- ovu funkciju povezujemo sa arheološkim i povijesnim novcem koji su predstavljali predmetni interes i ekonomiju⁴

2.4. Financijski sustav u Republici Hrvatskoj

Financijski sustav se sastoji od financijskih institucija, financijskih instrumenata (formi) i financijskih tržišta. Osnovna funkcija financijskog sustava je preraspodjela ograničenih financijskih resursa. Financijski sustav to čini kroz svoje značajke:

- o funkcija štednje,
- o funkcija bogatstva,
- o funkcija likvidnosti,
- o kreditna funkcija,
- o funkcija rizika i
- o financijske i političke funkcije.

⁴ Hrvatska enciklopedija. (n.d.), <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=44191> [24.08.2022.]

Zadaća financijskog sustava je osigurati da glavina štednje putem financijskih tržišta podupire institucije koje poduzimaju pojedinci, tvrtke ili države, tj. spriječiti štetnu fiksaciju novca (imovine).

Financijske institucije su trgovačka društva čija je primarna svrha posredovanje u financijskim poslovima. Istovremeno financijske institucije stvaraju novčane i nenovčane financijske oblike te tržišne (prodaju, kupuju ili razmjenjuju)

Financijske institucije mogu biti:

- depozitno-kreditne financijske institucije (komercijalne banke),
- nedepozitarni financijski posrednici ,
- ugovorne financijske institucije (osiguravajuća društva i imovinski fondovi),
- ulaganje u financijske institucije (investicijski fondovi, investicijska društva, tržišta novca)⁵.

2.5. Bankarski sustav Republike Hrvatske

Tijekom proteklih 20 godina bankarski sustav u Republici Hrvatskoj doživio je razne promjene, kao što su: promjena regulative, karakteristika klijenata, opsega poslovanja, tržišta itd. Unatoč brojnim promjenama, osnove bankarstva nisu se promijenile. Za razliku od drugih zemalja, Hrvatska također ima mnoge posebnosti u bankarskom sektoru koje proizlaze iz nacionalnog statusa. Republika Hrvatska je do 1990. godine bila dio Jugoslavije s relativno slabom samostalnošću, što je uvelike utjecalo na razvoj hrvatskog bankarskog sektora, koji je bio pod utjecajem drugih država članica. Upravno tijelo Narodne banke Hrvatske je Savjet Narodne banke Hrvatske koji se sastoji od osam članova, uključujući predsjednika, zamjenike guvernera i šest zamjenika guvernera Narodne banke Hrvatske. Ova je institucija nadležna i odgovorna za ostvarivanje ciljeva i zadaća Narodne banke Hrvatske. Savjet Narodne banke Hrvatske oblikuje politike vezane uz poslovanje Narodne banke Hrvatske. Guverner Narodne banke Hrvatske provodi odluke Savjeta Narodne banke Hrvatske. Guvernera, zamjenika guvernera i zamjenika guvernera Narodne banke Hrvatske. Zadužen je i za imenovanje Hrvatskog sabora po prijedlozima Odbora za izbor, također je zadužen i za administraciju i imenovanja, zatim po prijedlogu Odbora za financije i državni proračun.

Hrvatska Narodna Banka ima i nekoliko zadataka:

⁵ Rose P.S. (2005) Bankarski menadžment i financijske usluge, Beograd, str., 9-13

- o Utvrđivati i provoditi monetarnu i deviznu politiku,
- o držati i upravljati međunarodne pričuve Republike Hrvatske,
- o izdavati novčanice i kovanje novca,
- o izvršavanje dozvola i odobrenja koji su usklađeni sa zakonima I njima se propisuje funkcioniranje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet, institucija za elektronički novac i platnih sustava te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača,
- o izvršavanje zadataka vezanih uz superviziju i nadzor usklađenih sa zakonima čime se definira funkcioniranje i rad kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet, institucija za elektronički novac i platnih sustava,
- o voditi račune kreditnih institucija i obavljati platni promet po tim računima, davati zajam kreditnim institucijama i primati depozit sredstava tih institucija,
- o uređivati i unapređivati platni promet,
- o obavljati zakon utvrđenih poslova za RH,
- o donositi podzakonske propise u poslu po nadležnošću,
- o pridonositi stabilnošću financijskog sustava u cijelosti i
- o obavljati ostale poslove po zakonu⁶.

Zakonsko sredstvo plaćanja u RH je kuna. Kod platnog prometa RH, fizička i pravna osoba obavljaju bezgotovinske platne transakcije u državi i van države putem pružatelja platnih usluga, najčešće poslovnih banaka, koje obavljaju međusobni platni promet putem platnih sustava kojih postoji četiri: Hrvatski veliki platni promet (HSVP), Nacionalni klirinški sustav (NKS), EuroNKS i TARGET2 sustavi. Platni promet u Republici Hrvatskoj uređen je raznim propisima, od kojih izdvajamo Zakon o platnom prometu i Zakon o elektroničkom novcu. Narodna banka Hrvatske odgovorna je za nadzor nad protokom gotovine kroz poslovne banke, kao i za nesmetano funkcioniranje nacionalnog platnog prometa.⁷ Bankarski sustav Republike Hrvatske (RH) ima svoje povijesne specifičnosti koje su rezultat državnog statusa. Razvoj bankarstva u RH bio je pod utjecajem interesa država kojih je RH bila članica.⁸

⁶ Ćosić, S. , Kolar-Dimitrijević, M. (2013) Povijest novca u Hrvatskoj od 1527. do 1941. godine., Hrvatska narodna banka

⁷Naslovnica - HNB. (n.d.), from <https://www.hnb.hr/> [22.08.2022.]

⁸ Gregurek, M., Vidaković, N. (2011) Bankarsko poslovanje, RRIF, Zagreb, str. 532

3. ELEKTRONIČKI NOVAC

Elektronički novac odnosi se na novac koji postoji u bankovnim računalnim sustavima koji se može koristiti za olakšavanje elektroničkih transakcija. Iako je njegova vrijednost podržana fiat valutom i stoga se može zamijeniti u fizički, opipljivi oblik, elektronički novac prvenstveno se koristi za elektroničke transakcije zbog puke pogodnosti ove metodologije.⁹

Slika 4. Elektroničko plaćanje

Izvor: <https://www.hnb.hr/-/sto-je-elektronicki-novac-> [22.08.2022]

3.1. Kako funkcionira elektronički novac?

Elektronički novac odnosi se na novac koji postoji u bankovnim računalnim sustavima koji se može koristiti za olakšavanje elektroničkih transakcija. Iako je njegova vrijednost podržana fiat valutom i stoga se može zamijeniti u fizički, opipljivi oblik, elektronički novac prvenstveno se koristi za elektroničke transakcije zbog puke pogodnosti ove metodologije.¹⁰

3.2. Elektronički novac u RH

Elektronički je novac u hrvatskoj definiran čl. 2, t. 2 Zakona o elektroničkom novcu NN (139/2010) kao “elektronički, uključujući i magnetski, pohranjena novčana vrijednost koja je izdana nakon primitka novčanih sredstava u svrhu izvršavanja platnih transakcija u smislu zakona kojim se uređuje platni promet i koju prihvaća

⁹ The Power of Electronic Money. <https://www.investopedia.com/terms/e/electronic-money.asp> [23.08.2022.]

¹⁰ <https://www.hnb.hr/> [22.08.2022.]

fizička ili pravna osoba koja nije izdavatelj tog elektroničkog novca, a koja čini novčano potraživanje prema izdavatelju.“ Cjelokupno zakonodavstvo propisano za elektronički novac na području cijele Europske unije jednako je kao na području Republike Hrvatske. Usluge koje se vežu uz Zakon o elektroničkom novcu su:

- o platne usluge polaganja gotovog novca na račun za plaćanje,
- o usluge prijenosa novčanih sredstava,
- o usluge izvršenja transakcija,
- o usluge izdavanja platnih instrumenata i
- o usluge novčanih pošiljaka i transakcija putem telekomunikacijskih sredstava, digitalnih i informatičko – tehnoloških uređaja.¹¹

Elektronički novac u RH mogu izdavati:

- kreditna institucija,
- institucija za elektronički novac,
- mala institucija za elektronički novac osnovana u Republici Hrvatskoj,
- Hrvatska narodna banka,
- Republika Hrvatska i jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave kada djeluje u svojstvu javne vlasti,
- Europska središnja banka i središnje banke drugih država.¹²

3.3. Gotov novac u optjecaju

Elektronički novac može se držati na raznim mjestima. Većina pojedinaca i tvrtki pohranjuje svoj novac u bankama koje pružaju elektroničku evidenciju gotovine na depozitu. Međutim, prepaid kartice i digitalni novčanici kao što su PayPal i Square također omogućuju korisnicima polaganje fiat valute za elektronički novac. Takve tvrtke će ostvariti svoj profit

¹¹ <https://www.investopedia.com/terms/e/electronic-money.asp> [23.08.2022.]

¹² Zakon o elektroničkom novcu - Zakon.hr. (n.d.), <https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkom-novcu> [23.08.2022.]

naplaćujući postotak na bilo koji iznos koji se povuče s računa bili pretvori iz elektroničkog novca natrag u fiat valutu.¹³

3.4. Elektronička obrada plaćanja

Mnogi Amerikanci elektronički obrađuju transakcije na mnogo načina. To uključuje primanje plaća putem izravnih depozita, premještanje novca s jednog računa na drugi putem elektroničkih prijenosa sredstava ili trošenje novca kreditnim i debitnim karticama. Iako je fizička valuta još uvijek korisna u određenim situacijama, njezina se uloga s vremenom postupno smanjila. Mnogi potrošači i tvrtke vjeruju kako je elektronički novac sigurniji i praktičniji jer se ne može zametnuti, a široko je prihvaćen od strane trgovaca diljem zemlje. Američko financijsko tržište posljedično je uspostavilo robusnu infrastrukturu za transakcije elektroničkim novcem, što je prvenstveno omogućeno putem mreža za obradu plaćanja, kao što su Visa i Mastercard. Banke i financijske institucije surađuju s procesorima umrežavanja elektroničkog novca kako bi svojim klijentima izdale mrežne kartice s markom koje olakšavaju te elektroničke transakcije s bankovnih računa trgovcima. Elektroničkim novcem također se lako trguje putem e-trgovine, što potrošačima omogućuje prikladnu kupnju roba i usluga na mreži.¹²

3.5. Nedostaci elektroničkog novca

Iako elektronički novac brzo postaje norma i često se hvali kao sigurnija i transparentnija alternativa fizičkoj valuti, to ne znači da dolazi bez vlastitih rizika i ranjivosti. Na primjer, prijevara postaje problem kada se novac može prenijeti s jedne strane na drugu bez potrebe za fizičkom provjerom pravog identiteta izvornog vlasnika. Elektroničke transakcije također su diskretnije i stoga ih je lakše sakriti od Porezne uprave, što elektronički novac čini potencijalnim i nevoljnim suučesnikom u utaji poreza. Na kraju, računalni sustavi koji su odgovorni za obavljanje elektroničkih transakcija nisu savršeni, što znači da transakcije elektroničkim novcem ponekad mogu poći po zlu jednostavno zbog pogreške sustava.¹⁴

¹³ <https://www.investopedia.com/terms/e/electronic-money.asp> [23.08.2022.]

¹⁴ <https://www.investopedia.com/terms/e/electronic-money.asp> [23.08.2022.]

4. PLATNE KARTICE

Postoji više vrsta platnih kartica, a najčešće su kreditne kartice, debitne kartice, kartice za plaćanje i prepaid kartice. Najčešće je platna kartica elektronički povezana s računom ili računima vlasnika kartice. Ti računi mogu biti depozitni računi, zajmovi ili kreditni računi, a kartica je sredstvo za provjeru autentičnosti vlasnika kartice. Iako prevladava još uvijek plaćanje gotovinom, veliki postotak se odnosi i na plaćanje karticama što možemo zaključiti iz istraživanja provedenog 2016. godine kojim se dokazuje da, obzirom na vrijednost transakcija, 54% plaćanja je provedeno gotovinom, 39% karticama, 7% ostalim sredstvima (npr. čekovi). Dolazi se do spoznaje da posljednjih 20-ak godina jako napreduje kartično poslovanje te su očekivanja da slijedi ekspanzija istog u narednom periodu. Međutim, kartice pohranjene vrijednosti pohranjuju novac na samoj bradi i nisu nužno povezane s računom u financijskoj instituciji. Platne kartice su dio platnog sustava koji izdaju financijske institucije, kao što je banka, korisniku koji omogućuje svom vlasniku pristup sredstvima na bankovnim računima korisnika ili putem kreditnog računa i plaćanje elektroničkim putem. Takve kartice poznate su pod raznim nazivima, uključujući bankovne kartice, bankomatske kartice, klijentske kartice, kartice s ključevima ili gotovinske kartice. To također može biti pametna kartica koja sadrži jedinstveni broj kartice i neke sigurnosne podatke kao što je datum isteka ili s magnetskom trakom na poleđini koja različitim strojevima omogućuje čitanje i pristup informacijama. Ovisno o banci izdavatelju i preferencijama klijent, to može omogućiti da se kartica koristi kao ATM kartica, omogućavajući transakcije na bankomatima; ili kao debitna kartica, povezana s bankovnim računom klijenta i njome se može kupovati na prodajnom mjestu; ili kao kreditna kartica povezana s revolving kreditnom linijom koju daje banka. Platne kartice imaju zajedničke značajke, kao i značajke razlikovanja.¹⁵

¹⁵ Wikipedia contributors, (2022), Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956 [25.08.2022.]

Slika 5. Platne kartice

Izvor: <https://www.nerdwallet.com/article/credit-cards/how-to-pick-the-best-credit-card-for-you-4-easy-steps>

[25.08.2022]

4.1. Kreditna kartica

Kreditna kartica povezana je s kreditnom linijom (koja se obično naziva kreditni limit) koju je kreirao izdavatelj kreditne kartice za vlasnika kartice na kojoj vlasnik kartice može povući (npr. posuditi), bilo za plaćanje trgovcu za kupnju ili kao gotovinski predujam vlasniku kartice. Većinu kreditnih kartica izdaju ili izdaju lokalne banke ili kreditne unije, ali neke nebankarske financijske institucije također nude kartice izravno javnosti. Vlasnik kartice može otplatiti puni dug ili manji iznos do datuma dospelja plaćanja. Plaćeni iznos ne može biti manji od minimalne isplate, bilo fiksnog iznosa ili postotka nepodmirenog duga. Kamata se obračunava na dio salda koji nije plaćen do datuma dospelja. Kamatna stopa i način izračuna naknade razlikuju se između kreditnih kartica, čak i za različite vrste kartica koje izdaje ista tvrtka. Mnoge kreditne kartice također se mogu koristiti za uzimanje gotovinskih predujmova putem bankomata, što također privlači kamate, obično obračunate od datuma podizanja gotovine. Neki trgovci naplaćuju naknadu za kupnju kreditnom karticom, jer će im kartica naplatiti naknadu izdavatelju.¹⁶

¹⁶ Wikipedia contributors. (2022), Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956- [25.08.2022.]

4.1.1. Vrste ugovora kod kreditnih kartica

Ugovorom o korištenju kreditne kartice usklađuje se odnos između banke (izdavatelja kartice) i njenog vlasnika te odrediti cijenu naknade za korištenje kartice (usluge). Korisnik plaća godišnju članarinu koja se smatra naknadom za korištenje usluge (uplata, isplata i sl.) Potpisani ugovor o prihvaća kreditne kartice kao sredstva plaćanja (elektronički novac) koji izdavatelj (kartična organizacija) sklapa s poslovnim subjektom koji pristaje na sve dogovorene uvjete, odnosno prihvatiti njihovu karticu kao sredstvo plaćanja na svom prodajnom mjestu. Trgovci, ugostitelji, putničke agencije, prijevoznice tvrtke i mnogi drugi poduzetnici odriču se dijela prihoda u korist kartičnih organizacija s kojima sklapaju navedene ugovore. U takvim se ugovorima izdavatelj kartice obvezuje u dogovorenim rokovima doznačiti novac izravno prodavatelju i podmiriti gubitke koje korisnik pretrpi kreditnom karticom.¹⁷

4.2. Debitna kartica

Kada vlasnik kartice obavi kupnju s debitnom karticom (također poznatom kao bankovna kartica, čekovna kartica ili plastična kartica) sredstva se povlače izravno sa stanja na kartici.. Debitne kartice se naširoko koriste za kupnju putem telefona i interneta. Debitne kartice također mogu omogućiti trenutno podizanje gotovine, djelujući kao kartica za bankomat i kao kartica za jamstvo čeka. Trgovci također mogu ponuditi "mogućnosti povrata gotovine/isplate" kupcima, gdje kupac može podići gotovinu uz svoju kupnju. Trgovci obično ne naplaćuju naknadu za kupnju debitnom karticom.¹⁸

¹⁷ Wikipedia contributors. (2022), Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956 [25.08.2022.]

¹⁸ Wikipedia contributors. (2022). Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956 [25.08.2022.]

Slika 6. Debit card

Izvor: <https://www.zaba.hr/home/visa-debitne-kartice-kunskog-tekuceg-racuna> [25.08.2022]

4.3. Naplatna kartica

S karticama za naplatu, vlasnik kartice je dužan platiti puni iznos prikazan na izvodu koji se obično izdaje mjesečno, do datuma dospijeca plaćanja. To je oblik kratkoročnog zajma za pokrivanje kupnji vlasnika kartice, od datuma kupnje do datuma dospijeca plaćanja, koji obično može biti do 55 dana. Kamate se obično ne naplaćuju na kartice za naplatu i obično ne postoji ograničenje ukupnog iznosa koji se može naplatiti najdalje ako plaćanje nije izvršeno u cijelosti, što može dovesti do naknade za zakašnjelo plaćanje, mogućeg ograničenja budućih transakcija i možda otkazivanje kartice.¹⁹

4.4. ATM kartica

ATM kartica (poznata pod brojnim nazivima) je svaka kartica koja se može koristiti u automatiziranim bankomatima (ATM) za transakcije kao što su depoziti, podizanja gotovine, dobivanje podataka o računu i druge vrste transakcija, često putem međubankarskih mreža.

¹⁹ Wikipedia contributors. (2022), Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956 [25.08.2022.]

Korištenje kreditne kartice za podizanje gotovine na drugom bankomatu tretira se drugačije od POS transakcije, obično izaziva kamate od datuma podizanja gotovine. Vlasnici bankomata treće strane mogu naplatiti naknadu za korištenje svog bankomata. Bankomati privatnih operatera i financijskih institucija mogu također naplatiti kamatu, osim onih u instituciji koja je izdala kartice. Svi bankomati će minimalno dopuštati podizanje gotovine klijentima vlasnika stroja (ako se radi o bankomatu), a za kartice koje su povezane s bilo kojom mrežom bankomata stroj je također povezan. Oni će prijaviti iznos povlačenja i sve naknade koje naplaćuje automat na računu. Većina banaka i kreditnih sindikata dopušta rutinske bankovne transakcije vezane uz račune u banci kreditna kartica za podizanje gotovine na bankomatu tretira se drugačije od POS transakcije, obično privlači kamate od datuma podizanja gotovine, međubankarske mreže dopuštaju upotrebu bankomata na Većina platnih kartica, poput debitnih i kreditnih kartica, također mogu funkcionirati kao kartice za bankomate, iako su dostupne i kartice samo za bankomate. Većina kartica za punjenje i vlasničkih kartica ne može se koristiti kao kartica za bankomat. Upotreba a vlastiti bankomat, uključujući depozite, provjeru stanja računa i prijenos novca između računa. Neki mogu pružati dodatne usluge, poput prodaje poštanskih markica. Za druge vrste transakcija putem telefona ili internetskog bankarstva, to se može izvršiti s bankomatom karticom bez osobne autentifikacije. To uključuje upite o stanju računa, elektronička plaćanja računa, Kartice za bankomate također se mogu koristiti na improviziranim bankomatima kao što su "mini bankomati", terminali za kartice trgovaca koji isporučuju značajke bankomata bez ladice za gotovinu. 101 Ovi se terminali također mogu koristiti kao bankomati bez gotovine unovčavanjem potvrda koje izdaju na mjestu trgovca. prodaja! U 2017. bilo je 20,48 milijardi platnih kartica u optjecaju diljem svijeta u 2018., gubici od prijevara s platnim karticama u svijetu iznosili su 27,85 milijardi USD, a 9,47 milijardi USD u SAD-u.²⁰

²⁰ Wikipedia contributors. (2022), Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956 [25.08.2022.]

Slika 7. ATM card

Izvor: <https://paytm.com/blog/atm/what-are-the-types-of-atm-cards/> [25.08.2022.]

4.5. Prepaid kartica

Prepaid karticama se unaprijed plaćaju usluge u svrhu odobravanja određenog iznosa sredstava na kartici, koje korisnici mogu koristiti za određene namjene, kao što su plaćanje carine telekom operaterima, plaćanje cestarina, kupnja robe na određenim prodajnim mjestima koja omogućuju plaćanje unaprijed. lanaca trgovina i maloprodajnih mreža. Ove kartice, također poznate kao pametne kartice, nisu povezane s tekućim računom.²¹

²¹ Wikipedia contributors. (2022), Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956 [25.08.2022.]

Slika 8. Prepaid card

Izvor: <https://www.otpbanka.hr/gradani/mastercard-prepaid-kartica> [25.08.2022.]

4.6. Kartične kuće u Hrvatskoj

U vremenu kada se život bez plastičnih kartica nije mogao zamisliti, na tržištu su se pojavile kartične kuće koje su zauzele svoje mjesto u Hrvatskoj. Najpoznatije kartične kuće u Hrvatskoj su:

- o American express i Pbz card,
- o Erste card club,
- o Euro card – mastercard Hrvatska i
- o Visa²²

4.6.1. American express i PBZ card

PBZ Card je kartična organizacija u vlasništvu Privredne banke Zagreb. PBZ Card je kartična tvrtka s Premium Visa karticama, koja nudi usluge prihvata i prodajne mreže za MasterCard, Visa, UnionPay i American Express. Izbor kartica tvrtke uključuje opsežnu ponudu Premium Visa kartica (PBZ kartice) Privredne banke Zagreb i Mastercard, Maestro, Visa i Visa Electron proizvoda, uključujući charge, debitne, debitne s odgodom, kreditne, prepaid i druge kartice, ovisno o tome što je primjenjivo za fizičke i pravne osobe entiteta. PBZ posluje kao kartičarska kuća na tržištu kartičnog poslovanja više od 50 godina. Jedina je kartičarska kuća u Hrvatskoj koja izdaje American Express kartice. American Express je ušao na hrvatsko tržište 1965. godine, velike godine za American Express. Značajna je i 1972. godina kada je

²² PBZ Card - Premium Visa. (n.d.). <https://www.pbzcard.hr/hr/izdavanje-kartica/premium-visa/> [25.08.2022]

potpisana licenca s PBZ-om i Atlas grupom. Takozvana zlatna kartica izdana je 1944. godine kako bi služila vjeronnicima s višim primanjima. Kako bi korisnici bili zadovoljni, American Express svojim korisnicima nudi sudjelovanje u programu nagrađivanja vjernosti u kojem će korisnici dobiti razne nagrade. Tri godine kasnije predstavljala je prvu karticu na tržištu s čipom. Izgled American Express Gold kartice prikazan je na slici 8.

Slika 9. Prikaz American Express Gold kartice

Izvor: <https://www.americanexpress.com/us/credit-cards/> [25.08.2022]

American Express kartice su dobro funkcionirale sve do 2019. godine kada je Pbz Grupa prestala koristiti American Express kartice u Hrvatskoj. PBZ svojim korisnicima nudi karticu pod istim uvjetima kao i American Express. Visa kartica koja je zamijenila američku karticu imala je sve pogodnosti kao i američka kartica te je i danas u upotrebi.²³

²³ PBZ Card - Premium Visa. (n.d.). <https://www.pbzcard.hr/hr/izdavanje-kartica/premium-visa/> [25.08.2022]

4.6.2. Erste card club

Erste Card Club jedna je od najvećih kuća karata i kao takva ima bogatu povijest i tradiciju. Povijest poslovanja do kraja 2008. godine vezana je uz Diners Club, franšizno poslovanje na hrvatskom tržištu bilo je vodeće, a od početka 2009. godine posluje s Visa, MasterCard, JCB i Discover kreditnim karticama. Diners Club je na hrvatskom tržištu od 1969. godine, kada je potpisao ugovor o franšizi s Diners Club Internationalom za područje bivše Jugoslavije. Sklapanjem ovog ugovora Diners Club postaje prva kartica koja ulazi na domaće tržište i ostale zemlje u regiji. Godine 1992. osnovan je Diners Club Adriatic koji je sklopio ugovor s DCI-jem. Počeo je kružiti iste godine. Prva posjetnica Diners Cluba. Kao i American Express, Diners izdaje vlastiti program vjernosti za svoje vlasnike kartica. Tijekom 2000-ih Diners je dobio mnoge nagrade za razvoj proizvoda pod nazivom E-card. Svrha elektroničkih kartica je učiniti kupnju na Internetu jednostavnom i lakom uz visok stupanj sigurnosti.²⁴

Slika 10. Prikaz Diners kartice

Izvor: <https://www.diners.hr/hr/privatni-korisnici/kartice/diners-club-standardna> [26.08.2022.]

Tijekom godina Diners Club osvojio je nekoliko nagrada uključujući "Najbolju veliku franšizu" za svoje poslovne proboje koje je donijela digitalna transformacija tvrtke. U 2019. Diners Club Hrvatska osvojio je nagradu za najbolju web stranicu u MIXX natjecanju te

²⁴ <https://www.erstebank.hr/hr/gradjanstvo/racuni-i-kartice/kartice/o-bankovnim-karticama> [26.08.2022.]

MIXX Direct Response and Lead Generation Campaign Award za „Pametnije plaćanje“. Erste Club Card ne posluje samo u svijetu kartica, već se bavi i humanitarnim radom. Njihova humanitarna akcija Dine for Change poznata je u Hrvatskoj. Spomenuta humanitarna akcija pomagala je putem finansijskim sredstvima u mnogim nevoljama, poput potresa i poplava.²⁵

4.6.3. Mastercard

Mastercard je tvrtka koja je neprestano predana stvaranju vrijednosti za potrošače, tvrtke i dioničare. Mastercard je već više od 50 godina predvodnik tehnoloških promjena koje plaćanja čine jednostavnijim, pametnijim i sigurnijim.

Mastercard nudi bezbroj pogodnosti svojim korisnicima, uključujući beskontaktno i digitalno plaćanje. Beskontaktna plaćanja pružaju potpunu kontrolu i štite podatke korisnika, smanjujući rizik od gubitka budući da kartica nikada ne napušta ljudsku ruku. Svaka transakcija zaštićena je jedinstvenom enkripcijom. Također, korisnik može izbjeći duplo naplatu - bez obzira koliko puta dodirnuo POS uređaj, transakcija će biti izvršena samo jednom. MasterCard nudi opcije digitalnog plaćanja, omogućujući svim korisnicima Apple uređaja plaćanje računa sa svog mobilnog uređaja. Aplikacija Apple Pay čini kupnju putem iPhonea, Apple Watcha, iPada ili Maca jednostavnom i sigurnom. Ključ sigurnosti i brzine je u tome što korisnici više ne moraju uvijek iznova stvarati račun ili unositi bezbrojne pojedinosti na web-mjesto ili aplikaciju trgovca.²⁶

Slika 11. Mastercard

Izvor: <https://www.poba.hr/poslovni-subjekti/mastercard-corporate-2/> [26.08.2022]

²⁵ <https://www.erstebank.hr/hr/gradjanstvo/racuni-i-kartice/kartice/o-bankovnim-karticama> [26.08.2022.]

²⁶ <https://www.mastercard.hr/hr-hr/privatni/nacini-placanja/beskontaktno.html> [26.08.2022.]

4.6.4. Visa

Visa kartica s najpoznatijom kreditnom karticom na svijetu. Čak 123 zemlje u svijetu imaju najveću upotrebu Visa kartica. Mnoge banke na tržištu imaju Visa kartice u svom poslovanju. Visa nudi širok izbor kartica za sve dobne skupine i različite korisnike. Dakle, postoje:

- o Premium Visa Gold,
- o Premium Visa Platinum,
- o Premium Visa Infinite,
- o Visa kartica sa srcem,
- o Visa Revolving,
- o Visa Croatia Airlines revolving,
- o Visa Gold Croatia Airlines,
- o Visa Student,
- o PBZ Visa Shopping,
- o Visa Business Gold,
- o Visa Business Platinum i
- o Visa kartica za obrtnike.

Premium Visa Gold kartica korisnicima će pružiti sigurnost i kvalitetu na svakom koraku. Prihvaćen je na preko 55.000 prodajnih mjesta u Hrvatskoj i preko 61 milijun prodajnih mjesta u 195 zemalja svijeta. Premium Visa Gold kartica nudi rate i kompenzacije bez posebnih ograničenja po računu. Visa Business Gold Card korisnicima omogućuje korištenje na više od 55.000 prodajnih mjesta u Hrvatskoj i više od 61 milijun prodajnih mjesta u 195 zemalja svijeta, a novac je moguće podizati s više od 2,7 milijuna bankomata u Hrvatskoj i svijetu. Omogućuje korisnicima bez unaprijed određenog ograničenja potrošnje i plaćanja u obrocima, a dostupni su i godišnji pregledi računa kako bi se lakše pratili troškovi. Sa svojom Visa Business Gold karticom možete povući svoj kredit za bilo koju robu ili uslugu u 3 do 24 rate. Korištenjem kredita korisnik ima pravo na porez po odbitku i plaćanje poreza, dok se kamate društvu priznaju kao trošak.

Premium Visa Infinite je kartica koja korisniku pruža financijske pogodnosti kao što su rate bez kamata i naknada, kao i potrošnja bez unaprijed određenog limita od strane izdavatelja, a dolazi i s nizom premium pogodnosti od kojih su neke:

- o Premium Card Service,

- o Premium Travel Service,
- o Priority Pass,
- o Premium Emergency Assistance i druge pogodnosti.

. Na temelju ove karte svijeta vidimo da najviše ljudi na svijetu koristi Visa kartice. Najviše Visa kartica je zastupljeno u Europi i Africi. Visa je najveći izdavatelj kreditnih kartica u Sjedinjenim Državama. Visa trenutno ima oko 304 milijuna kartica u optjecaju u SAD-u i 545 milijuna kartica izvan SAD-a, prema CreditCards.com. U 2014. godini transakcije u SAD-u korištenjem VISA-e iznosile su ukupno 1,2 trilijuna dolara.²⁷

Slika 12. Visa card

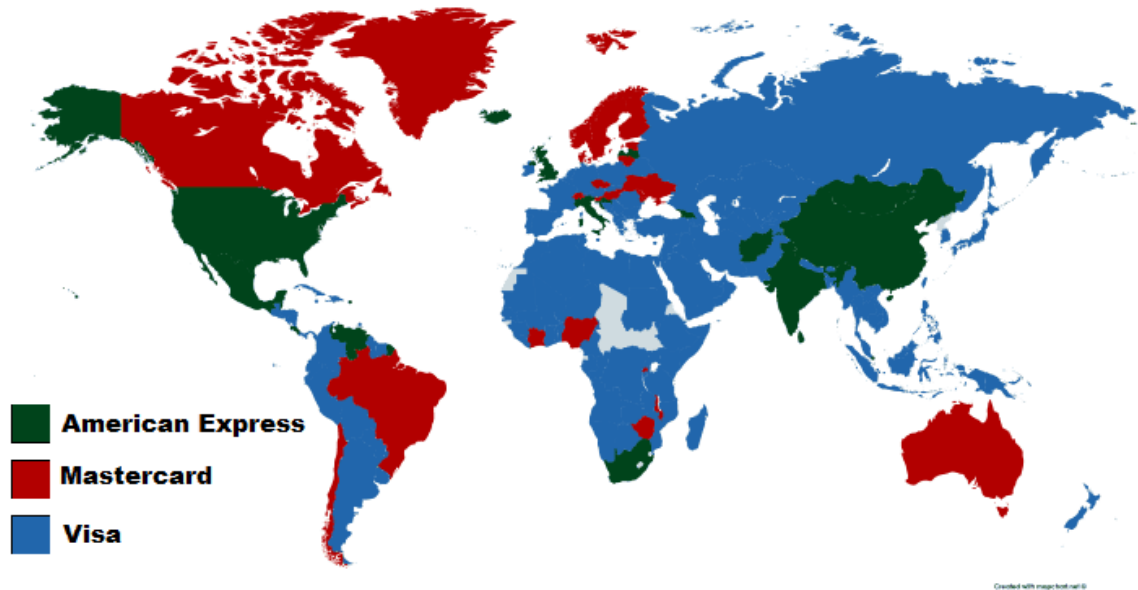

Izvor: <https://africa.visa.com/pay-with-visa/find-a-card/credit-cards.html> [25.08.2022]

²⁷PBZ Card - Premium Visa. (n.d.). <https://www.pbzcard.hr/hr/izdavanje-kartica/premium-visa/> [25.08.2022]

Slika 13. Prikaz zastupljenosti kreditnih kartica u svijetu

Most Popular Credit Card Company By Country

Source: MerchantMachine.co.uk

Izvor: <https://merchantmachine.co.uk/visa-mastercard-amex/> [25.08.2022]

5. ZLOUPORABA KARTICA

Kreditna kartica uključuje, ali nije ograničena na karticu, kod uređaj ili druga sredstva pristupa korisničkom računu u svrhu dobivanja novca, imovine, rada ili usluga na kredit ili za pokretanje elektroničkog prijenosa sredstava na terminalu prodajnog mjesta, bankomatu, bankomatu ili kartici županijske nabave. Vrste zlouporabe kreditnih kartica na vašu inicijativu mogu biti na ime osiguranika kreditne kartice prijevarom na koju se izdavatelj oslonio, svjesno kupovanje kreditne kartice ili prodavanje kreditne kartice nekome tko nije izdavatelj kartice, kao službenik, zaposlenik ili imenovani član političke jedinice ili javnosti da svjesno zlouporabi račun kreditne kartice političkog odjela ili primi, posjeduje, kontrolira ili raspolože kreditnom karticom sa svrhom prijave, preuzimanjem kontrole nad kreditnom karticom kao jamstvom za dug, sa svrhom prijave, dobivanjem imovine ili usluga s kreditnom karticom, sa znanjem ili opravdanim razlogom da je kartica istekla ili opozvana, ili da je dobivena, zadržana ili nezakonito korištena.²⁸

Važno je istaknuti kako sve naše banke u sklopu svojeg svakodnevnog poslovanja sustavno provode aktivnosti zaštite koje su potrebne kako bi svojim klijentima osigurale maksimalnu sigurnost prilikom korištenja proizvoda i usluga, uključujući i svakodnevni nadzor i kontrolu segmenta kartičnog poslovanja. Kartično poslovanje banaka u Hrvatskoj u potpunosti je usklađeno sa svim sigurnosnim standardima kartičnih kuća, a najviši stupanj sigurnosti potvrđuje i PCI certifikat koji sve naše banke imaju. Sve standardne kreditne i debitne kartice sigurne su za online kupnju. Sve Mastercard i Visa kreditne i debitne kartice koriste pouzdanu dvofaktorsku identifikaciju koja podržava i 3D uslugu sigurnog plaćanja. Pouzdana autentifikacija prilikom plaćanja na internetu regulirana je mandatima kartičnih kuća, našim Zakonom o platnom prometu te regulativom Europske komisije. Kao što smo već naglasili, EU PSD2 direktiva o platnim uslugama, koja je nedavno stupila na snagu, dodatno je povećala razinu sigurnosti online kupovine. S obzirom da je odgovorno ponašanje najbolji način prevencije od zloupotrebe na internetu, banke svoje klijente, u cilju njihove dodatne zaštite, permanentno obavještavaju kako sigurno kupovati na internetskim prodajnim

²⁸ The Law Offices of Steven R. Adams. (n.d.). What is Misuse of a Credit Card?
<https://www.notguiltyadams.com/faqs/what-is-misuse-of-a-credit-card-.cfm> [27.08.2022.]

mjestima. Onima koji i dalje misle da im treba još jedan "sloj" zaštite – preporučuje se uporaba prepaid kartice.²⁹

Slika 14. Lažna tipkovnica na bankomatima

Izvor: <https://www.politikaplus.com/novost/163718/dvojica-bugara-tzv.-skimmerima-simali-podatke-s-bankomata> [27.08.2022]

²⁹ Hub.hr. <https://www.hub.hr/index.php/hr/sigurnost-na-internetu/sigurnost-na-internetu-novosti/autorizacija-kreditne-kartice-i-sigurnost> [27.08.2022]

6. PLAĆANJE PUTEM NFC-A

NFC plaćanja su beskontaktna plaćanja koja koriste tehnologiju komunikacije kratke udaljenosti za razmjenu podataka između čitača i uređaja za plaćanje kao što su Apple Pay i Google Pay e-novčanici u pametnim telefonima i pametnim satovima ili na kreditnim karticama i debitnim karticama za plaćanje dodirrom. NFC uređaji moraju biti blizu jedan drugome kako bi se dovršila ta beskontaktna plaćanja. NFC plaćanja naširoko se koriste jer su beskontaktna, kriptirana i vrlo sigurna te mogu pomoći ubrzati proces naplate. Zbog popularnosti beskontaktnog plaćanja i povećanih stopa usvajanja zbog pandemije COVID-19 većina trgovačkih računa nudi NFC čitače. Kada su uređaji za plaćanje i uređaj za čitanje blizu i aktivirani, NFC čipovi razmjenjuju šifrirane podatke kako bi dovršili plaćanje. Proces stvara munjevito brz tijek naplate koji je i zgodan i jedan od najsigurnijih načina plaćanja. Zbog toga plaćanja temeljena na NFC-u, kao što su Apple Pay i Google Pay, brzo postaju preferirani način plaćanja potrošača. Bežična veza između dva uređaja koristi radiovalove slične radiofrekvencijskim identifikacijskim (RFID) naljepnicama koje se koriste u trgovinama, skladištima i drugim aplikacijama za bežično praćenje. NFC čipovi koriste određenu RFID radiofrekvenciju (13,56MHz) koja radi samo kada su čipovi vrlo blizu jedan drugome. Za dodatnu sigurnost, e-novčanici komuniciraju s NFC čitačima samo kada korisnik otključa aplikaciju na svom uređaju odabire platnu karticu koju će koristiti i dovršava radnju plaćanja.³⁰

³⁰ Brophy, M., & Dizon, A. L. (2022). NFC Payments: Everything You Need To Know About Contactless Payments. <https://fitsmallbusiness.com/nfc-payments/> [27.08.2022.]

Slika 15. Plaćanje apple pay-om

Izvor: <https://novo.hr/apple-pay-pod-povecalom-europskih-regulatora-za-trzisno-natjecanje/> [27.8.2022]

Slika 16. Plaćanje putem sata

Izvor: <https://www.mobis.hr/blog/savjeti/sto-nfc-mobitelu-i-kako-se-koristi-182/> [27.08.2022]

7. ZAKLJUČAK

Obzirom na razvitak novca i načina razmjene dobara kroz vrijeme koji su opisani u ovom radu, zaključuje se da je način plaćanja u bilo kakvom obliku zadržao istu bit, a to je dobrobit prodavača i potrošača. Novac je kroz vrijeme imao drukčije oblike, ali uvijek neku vrijednost. Financijski sustavi u većini država su slični zbog međusobnih transakcija među državama. Elektronički novac je u 20. stoljeću doživio ekspanziju zbog svoje lakoće uporabe te sigurnosti. Ne smije se zaboraviti da i elektronički novac ima svoje mane, a glavna nemogućnost potrošača da vizualizira količinu novca koju namjerava potrošiti na određeni proizvod. Svaka osoba posjeduje bar jednu vrstu platne kartice, a najučestalija je kreditna kartica zbog svoje mogućnosti plaćanja nekog proizvoda u više obroka, to jest mjeseci što itekako olakšava kupnju ako u danom trenutku nemamo traženu svotu novca za proizvod, a znamo da ćemo u skorije vrijeme doći do nje. Jedina mana obročnog plaćanja je moguća kamata, to jest interes banke koji su sve rjeđi u današnje vrijeme. U skorije vrijeme zloupotreba kartica će zasigurno biti jedan od najvećih problema zbog načina prevare s kojima se do sada nismo susreli. Kako su platne kartice zamijenile papirnati i kovani novac, pretpostavlja se da će i plaćanje preko mobitela zamijeniti kartice. Plaćanje je u srži isto, ali digitalizacija sa sobom nosi prijetnju da nemamo sa sobom fizičko sredstvo plaćanja već kriptirani kod koji se prenosi radiovalovima. Takvo plaćanje je također podložnije prevarama, ali se vremenom povećava sigurnost takvih transakcija. Najveći rast i ekspanziju će doživjeti kripto valute poput bitcoina. One za razliku od fizičkog novca nemaju stalnu vrijednost, već je ona nepredvidljiva te to predstavlja i ljepotu za brojne ulagače za takvu vrstu valute. Čovječanstvo će se zasigurno uvijek koristiti nekom vrstom platnog sredstva, no kako je uvođenje novca u 6. st. prije Krista dovelo do naglih promjena u društvu, pretpostavlja se da će se nešto slično dogoditi uskoro, možda to upravo bude.

LITERATURA

Knjige:

1. Gregurek, M., Vidaković, N. (2011), Bankarsko poslovanje, RRIF, Zagreb
2. Rose P.S. (2005), Bankarski menadžment i financijske usluge, Beograd

Članci:

1. Ćosić, S. Kolar-Dimitrijević, M. (2015), Povijest novca u Hrvatskoj od 1527. do 1941. godine. Zagreb: Hrvatska narodna banka

Internet:

1. Arheološki muzej u Zagrebu AMZ | Arheološki Muzej u Zagrebu. (n.d.). <https://amz.hr/hr/naslovnica/>
2. Brophy, M., & Dizon, A. L. (2022). NFC Payments: Everything You Need To Know About Contactless Payments. <https://fitsmallbusiness.com/nfc-payments/>
3. Hub.hr. <https://www.hub.hr/index.php/hr/sigurnost-na-internetu/sigurnost-na-internetu-novosti/autorizacija-kreditne-kartice-i-sigurnost>
4. Mastercard.hr. <https://www.mastercard.hr/hr-hr/privatni/nacini-placanja/beskontaktno.html>
5. Naslovnica - HNB. (n.d.), from <https://www.hnb.hr/>
6. novac | Hrvatska enciklopedija. (n.d.). <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=44191>
7. PBZ Card - Premium Visa. (n.d.). <https://www.pbzcard.hr/hr/izdavanje-kartica/premium-visa/>
8. Povijest kartica. (n.d.). <https://www.erstebank.hr/hr/gradjanstvo/racuni-i-kartice/kartice/o-bankovnim-karticama>
9. The History of Money: From Bartering to Banknotes to Bitcoin. (2022) https://www.investopedia.com/articles/07/roots_of_money.asp
10. The Law Offices of Steven R. Adams. (n.d.). What is Misuse of a Credit Card? <https://www.notguiltyadams.com/faqs/what-is-misuse-of-a-credit-card-.cfm>
11. The Power of Electronic Money. (2020), <https://www.investopedia.com/terms/e/electronic-money.asp>
12. Wikipedia contributors. (2022). Payment card, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Payment_card&oldid=1109868956

13. Zakon o elektroničkom novcu - Zakon.hr. (n.d.),

<https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkom-novcu>

POPIS SLIKA

Slika 1. Razvoj novca kroz povijest	4
Slika 2. Srebrni banovac.....	5
Slika 3. Novčanica od 50 kuna	5
Slika 4. Elektroničko plaćanje	9
Slika 5. Platne kartice	13
Slika 6. Debit card	15
Slika 7. ATM card	17
Slika 8. Prepaid card.....	18
Slika 9. Prikaz American Express Gold kartice	19
Slika 10. Prikaz Diners kartice	20
Slika 11. Mastercard.....	21
Slika 12. Visa card.....	23
Slika 13. Prikaz zastupljenosti kreditnih kartica u svijetu.....	24
Slika 14. Lažna tipkovnica na bankomatima.....	26
Slika 15. Plaćanje apple pay-om	28
Slika 16. Plaćanje putem sata	28